

Nr 595.

Av herrar **Brädefors** och **Hagberg** i Luleå, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 217, med förslag till lag om folkpensionering m. m.*

»Det borde vändas om på dessa förhållanden, så att man lämnade åt arbetarna vad dem tillhör, och åt militarismen så litet som möjligt, ja helst ingenting.»

(Hjalmar Branting om folkpension och militarism i sitt första riksdagsanförande 1897.)

Regeringens proposition nr 217 med förslag till lag om folkpensionering m. m. bringar icke en tillfredsställande lösning. Det av regeringen uppställda målet: »att bespara oförvitliga medborgare med ingen eller obetydlig inkomst förödmjukelsen att på ålderns dagar falla fattigvården till last eller för sin försörjning bliva beroende av anhörigas bistånd», kan inte uppnås med regeringens förslag.

Regeringens försök att »lösa» folkpensioneringen ger icke åldringarna stort mer än vad fattigvården för närvarande tvingas prestera. I fråga om avgiftssystemet är det reaktionärare än det nuvarande systemet. Medan för närvarande inkomsterna upp till 10,000 kronor bli underkastade en graderad avgiftsplikt föreslår regeringen, att avgiften icke skall höjas längre än till 2,000 kronors inkomst. I verkligheten innebär dock detta en särskild familjeskatt, så att en familjeförsörjare med 4,000 kronors inkomst måste betala 1 procent, 40 kronor, därav i pensionsavgift, medan en ungarl med samma inkomst blott behöver betala hälften. Medan för närvarande pensionsavgiften till 600 kronors årsinkomst utgör 3 kronor föreslår regeringen för samma inkomst 6 kronor.

En verklig lösning av folkpensionsfrågan är inte möjlig inom det kapitalistiska samhällets ram. När vi därför genom ett förslag ta ställning till frågan utgå vi inte från vad vi anse skulle vara en tillfredsställande åldersförsörjning utan från vad regeringen uppställer som målet, nämligen att bespara åldringarna förödmjukelsen att anlita fattigvården eller anhöriga.

Det nya i regeringsförslaget.

Nyheter i regeringsförslaget jämfört med nu gällande folkpension — höjda pensionstillägg, indelningen i tre dyrortsgrupper, fördubbling av den avdragsfria inkomsten liksom privilegiering av vissa slag av inkomster, höjningen av inkomstgränserna vid vilka pension överhuvud kunnat utgå, ett nytt avgiftssystem, upphävandet av olikställigheten mellan man och kvinna samt premiereservsystemets ersättande med ett system med begränsad fondering —

är på gott och ont. Innan vi ingå på en detaljgranskning, vilja vi understryka, att frågan i nuvarande situation inte minst bör betraktas i samband med arbetslöshets- och fattigvårdsfrågorna. Då det i runt tal finns 600,000 svenska medborgare i åldern 60—75 år, vilka väl torde representera en betydande ännu aktiv arbetskraft, bör pensionsfrågans lösning jämväl betraktas som ett led i avvecklingen av den väldiga permanenta arbetslösheten. Även ett krafttag i pensionsfrågan bleve en bidragande orsak till avvecklingen av arbetslösheten. Därmed behövdes inte längre i tidigare utsträckning så väldiga anslag disponeras från stat och kommun till arbetslöshetens bekämpande. Enligt propositionen åtnjöt 1928 44.6 % av pensionstagarna i städerna och 23.4 % på landsbygden fattigvårdsbidrag. Dessa siffror torde ha undergått en ytterligare stegring under krisen. Inte blott fattigvårdsutgifterna till dessa utan jämväl till massor av arbetslösa skulle automatiskt försvinna vid genomförandet av en verklig folkpensionering.

Pensionsförmånernas sammanlagda belopp.

Regeringsförslaget innebär, att var och en, som erlagt alla honom påförda avgifter (om dessa äro minst 7 till antalet) erhåller en *grundpension* om 70 kr. jämte $\frac{1}{10}$ av de erlagda avgifterna. Grundpensionens fasta belopp, 70 kr., reduceras där icke alla avgifter erlagts i proportion till det sammanlagda antalet av försummade avgifter. (Denna straffbestämmelse kommer med säkerhet att bli mycket kännbar för de fattiga.) *Tilläggs pensioner* skola utgå för dem, som uppfyllt stadgade villkor, dock icke för pensionstagare, som ha gemensamt hushåll, som i de tre dyrortsgrupperna haft en minimiinkomst av respektive 483, 633 och 783 kronor samt i andra fall vid respektive 600, 800 och 1,000 kronors inkomst. Där vissa slag av privilegierade inkomster finnas, kan den verkliga inkomstgränsen höjas, i den förra kategorien till 783, 983 och 1,183 kronor och för den senare vid 900, 1,150 och 1,400 kronor. Tilläggs pensionernas maximibelopp skall utgöra 250, 350 respektive 450 kronor i respektive dyrortsgrupp.

En person, som alltså 1939 erhåller pension, skulle sålunda *i bästa fall kunna erhålla respektive 328, 428 och i ortsgrupp III 528 kronor*, därav 78 kronor i grundpension, om han uppfyllt alla villkor och tidigare haft en inkomst under 500 kronor. En person under 1,500 kr. i årsinkomst kommer under samma betingelser upp i en pension av respektive 352, 452 och 552 kronor med en grundpension av 102 kr. Vid högsta inkomst, under 4,000 kr., kommer man upp till en pension av respektive 359, 459 och 559 kronor med en grundpension av 109 kronor.

I de fall att båda makarna ha liknande pension blir beloppet det dubbla och kan alltså i gynnsammaste fall uppgå till 1,118 kronor i högsta dyrortsgruppen. Det är uteslutet att tvenne människor i en sådan stad som Stockholm, vilken tillhör högsta dyrortsgruppen, skulle kunna existera på ett sådant belopp. Regeringen påpekar detta, när den i propositionen skriver: »Tvärtom synas även dessa pensionstillägg vara hållna i underkant, och det kan vara

tveksamt, huruvida pensionärerna kunna förse sig med livets nödtorft, om de icke ha annan inkomst. Detta gäller i all synnerhet för ensamstående pensionärer.» Regeringen erkänner alltså själv, att dess förslag inte ens befriar pensionärerna från tvånget att vända sig till fattigvården, långt mindre då kan ge en tillfredsställande försörjning.

Vad beträffar frågan om fria och privilegierade inkomster synes oss regeringens förslag antagbart.

Likställandet av män och kvinnor betecknar en riktig princip.

Avgifterna.

Regeringen föreslår att avgiften sättes till 1 procent av inkomsten med en lägsta avgift av 6 kronor och den högsta 20 kronor. Högst 2,000 kronor av inkomst skulle alltså kunna beskattas som pensionsavgift. För en arbetare med 4,000 kronor i årsinkomst blir detta emellertid, då han samtidigt skall betala sin hustrus pensionsavgift, en årlig utgift av 40 kronor. Om familjen har 10,000 eller 50,000 kronor i årsinkomst eller ännu mer behöver den alltså inte enligt regeringsförslaget betala mer än 40 kr. om året i pensionskatt. Jämfört härmed, om man skall följa samma princip, representerar pensionskommitténs förslag, som innebär 1 procent beskattning på till 10,000 kronors sammanlagd familjeskatt, en ur social synpunkt rättfärdigare linje. Bägge förslagen ha emellertid det gemensamt, att de skydda de stora inkomsttagarna och förmögenheterna. Bägge förslagen och *i all synnerhet regeringens*, lägga uteslutande bördorna på de minsta inkomsttagarna i samhället. För en arbetare, som samtidigt erlägger stora belopp årligen till sjukkassa, liv- och olycksfallsförsäkring samt arbetslöshetsförsäkring, blir den direkta pensionskatten en tung börda. För de yngre arbetargenerationerna måste detta te sig så mycket förhatligare som de veta, att endast en mindre del av dem någonsin kan uppnå 67 års ålder och att de följaktligen kanske aldrig kunna skörda frukterna av sina insatser. I vart fall borde, där direkta avgifter skola praktiseras, den avlidnes anhöriga kunna återfå de betalda insatserna, när döden inträder före den fastställda pensionsåldern.

Den svenska arbetarklassen har under de senaste åren fått sin levnadsstandard väsentligt sänkt. Direkta och indirekta lönereduceringar, indirekta och direkta skatteförhöjningar såväl från stat som kommun och landsting ha medverkat härtill. Enligt statistisk årsbok hade år 1932 344,744 arbetare, anställda inom industrien, handel och samfärdsel m. m., en genomsnittlig inkomst av 2,323 kronor, vilket för familjeförsörjare betyder 23 kronor i pensionsavgift om året. Den tekniska personalen, inklusive kontors- och butikspersonal, uppgick till 93,786 med en årsinkomst av 3,582 kronor, vilket för familjeförsörjare betyder 36 kronor om året i pensionsavgift.

Det nuvarande skattesystemet lägger de väsentliga skattebördorna på de breda befolkningslagren i vårt land. Denna orättfärdighet skulle ytterligare markeras om regeringsförslaget i fråga om avgifterna vunne riksdagens bifall.

Redan regeringsförslaget bygger på att 70 procent av utgifterna för folkpensioneringen måste betalas av det allmänna och att följaktligen avgifterna blott skola inbringa 30 procent av de behövlige medlen. Dessa 70 procent få naturligtvis de, som kunna komma i åtnjutande av folkpensionen, i verkligheten till större delen betala. Här få emellertid, även om insatsen är blygsam, de stora inkomstagarna och förmögenheterna även bidra. Det kunde därför vara befogat att följa det danska exemplet så tillvida, som folkpensioneringen helt finansieras genom avgifter från det allmänna, varigenom de individuella avgifterna slopas. Regeringen synes vara enig om, att detta vore mera rationellt, men hävdar samtidigt, att de 35 miljoner kronor som i så fall måste anskaffas representera ett så pass betydande belopp, att det »sannolikt skulle tvinga till ett undanskjutande av hela reformen». Genom att följa den väg, som i Brantingcitaten inledningsvis angives, en väg, som tidigare även liberalerna rekommenderade för att lösa socialförsäkringsfrågan, nämligen att kraftigt beskära de improduktiva utgifterna för militärväsendet, kan såväl regeringsförslaget som de av oss rekommenderade förbättringarna finansieras utan att man tillgriper de orättfärdiga avgiftsprinciper som regeringen rekommenderar. Genom att med en förnuftig beskattningsreform, sådan som regeringspartiet självt säger sig kämpa för och som verkligen beskattar de stora inkomstagarna och förmögenheterna, finnas i vårt land förutsättningar för att ge de gamla en människovärdig försörjning på ålderdomen.

Då regeringen anser, att ett avstående från avgiftssystemet skulle omöjliggöra ett avgörande i pensionsfrågan inom den närmaste tiden ha vi inte ansett oss böra nu förorda avgiftssystemets slopande. Men å andra sidan kunna vi inte, av skäl som redan angivits, godkänna det förslag till avgiftssystem, som regeringen framlagt. Vi anse i stället ett bibehållande av hittills praktiserade system med vissa förändringar vara att föredra. En sådan justering av det nuvarande systemet som innebär, att, med oförändrade avgifter till 3,000 kronors årsinkomster, från 3,000 till 5,000 kronors inkomst beskattas med en halv procent, medan inkomst däröver beskattas med en procent, skulle icke ha samma klasskaraktär samtidigt som det skulle ge pensionskassan större inkomster än vad regeringsförslaget innebär.

Redan regeringsförslaget förutsätter ett avlastande av fattigvårdsutgifter från kommunerna. Att fattigvårdsutgifterna i stället i viss utsträckning finansiera folkpensionen måste anses vara en sund tanke. Därmed ökas i så måtto inte samhällets reella utgifter för sociala ändamål. Resultatet blir en rättvisare utjämning av skattetrycket och att åldringarna kunna slippa smälken att ta fattigunderstöd.

Pensionsåldern 60 år.

Såsom redan framhållits finns det 600,000 svenska medborgare i åldern 60—75 år. Av dessa torde minst 150,000 vara så arbetsföra att de uppta en plats i produktionen. En ålderdomspensionering vid 60 års ålder under för-

utsättning att den gav de pensionerade sin nödtorftiga bärgning skulle med ens bereda de flesta nu arbetslösa arbete. Det synes oss, som om lösningen av ungdomsarbetslöshetens svåra problem i den mån denna kunde vinnas genom en verklig folkpensionering, mer än väl uppvägde omkostnaderna för reformen.

Ett annat lika tungt vägande skäl för kravet om en sänkning av pensionsåldern till 60 år är, att den hets, som arbetskraften utsättes för i den rationaliserade industrien, hastigare än förut förbrukar densamma. Vid sextio års ålder är industriarbetaren i allmänhet så utpinad och utarbetad, att han mer än väl är förtjänt av att få träda tillbaka för en yngre arbetskraft och därvid genom en verklig folkpension ha vissheten om att inte behöva ha bekymmer för brödet på sin ålders dagar.

Fonden.

Regeringsförslaget liksom kommitténs förutsätter en ytterligare fondering intill dess att pensionsfonden uppgår till 1 miljard kronor. Den skall nästa år uppgå till 750 miljoner. Med hänsyn till senare års erfarenheter, valutafluktuationer, inflationer, deflationer och de mest omfattande diskontoförändringar och det både teoretiskt och praktiskt orimliga i att uppgöra en finansieringsplan för femtiotal år framåt anse vi att de starkaste skäl tala för att fondens storlek begränsas till 750 miljoner kronor. Med en sådan begränsning, som här antytts, komma också de aktuella svårigheterna vid reformens genomförande att bli mindre.

Vi föreslå med hänvisning till detta,

att riksdagen godkänner Kungl. Maj:ts proposition nr 217 med följande förändringar:

- 1) att pensionsåldern sänkes till 60 år;
- 2) att folkpensionen skall utgå med följande belopp:

i	ortsgrupp	1	600	kronor
»	»	2	800	»
»	»	3	1,200	»

3) att beloppet av den pensionsavgift, som av envar avgiftspliktig skall erläggas, utgör för varje år tre kronor. Därutöver erlägges av den, som under nästföregående åt åtnjutit inkomst av minst 600 kronor:

- a) om inkomsten ej uppgår till 800 kronor, två kronor;
- b) om inkomsten uppgår till 800 men ej 1,200 kronor, fem kronor;
- c) om inkomsten uppgår till 1,200 men ej till 3,000 kronor, tio kronor;
- d) om inkomsten uppgår till 3,000 kronor men ej 7,000, en halv procent av inkomsten.

- e) av all inkomst, som uppgår till 7,000 kronor och där-
över, två procent; samt
- 4) att fonden begränsas till 750 miljoner kronor.

Stockholm i april 1935.

J. H. Brädefors.

Hilding Hagberg.
